

VERES Valér

TEORIA SOCIOLOGICĂ A IDENTITĂȚII LA LOTHAR KRAPPMAN¹

Problematika identității, sub diferitele ei ipostaze, tinde să capete iarăși actualitate, dar adesea fără a se realiza o analiză atentă a noțiunii ca atare. Astfel, se observă tendința de a confunda identitatea (atât ca fenomen cât și ca noțiune) cu imaginea de sine, sau imaginea grupului. Tocmai această confuzie dintre respectivele noțiuni asociate (sub nici o formă identice) face ca teoria identității a lui Krappman, - deși cartea lui nu este foarte nouă -- să fie folositoare în clarificarea relației menționate.

Trecînd în revistă dezvoltările teoretice formulate pînă la ora respectivă, autorul lansează o teorie originală asupra problemei identității. Încă de la începutul studiului Krappman clarifică punctul lui de vedere în ceea ce privește analiza identității: conform acestuia identitatea reprezintă performanța realizată de individ cu scopul implicării în acțiunea socială comună și în comunicare, precizînd că identitatea este ceva dinamic și nu trebuie confundată cu imaginea "rigidă" pe care o are individul despre sine.

Precizarea este esențială, căci de pe această poziție autorul aduce criticile cele mai substanțiale teoriilor despre identitate elaborate pînă la ora respectivă. Problema identității intra în sfera de interes a sociologilor încă din 1955, prin ideile lansate de T. Parsons. El nu a dat importanță faptului că individul uman are tendința nu numai de conservare dar și de reproducere dinamică a identității sale. Perspectivele elaborate de Gouldner (1963), Miller (1962) și Schochtel (1961) substituie - conform criticii lui Krappman - identitatea umană cu o imagine de sine stereotipizată, care poate fi descrisă independent de interacțiunile în care se angajează indivizii. Reprezentanții sociologiei fenomenologice definesc identitatea ca rezultată al procesului socializării primare: ea se fixează treptat sub influența mediului social înconjurător, și poate fi schimbată foarte greu; deci o prezintă ca ceva imuabil.

Analizînd abordările psihanalitice (Freud, Hartmann, Erickson, I.L. Rubins) autorul consideră că identitatea este prea strîns legată de autostereotipii și de anumite identificări, concepute prea rigid.

Concluzionînd, Krappman accentuează nevoia unei abordări mai complexe, mai dinamice a identității, fără a o reduce, mai mult a o echivala cu imaginea de sine a individului.

Teoria lui are ca punct de plecare interacționalismul simbolic bazându-se mai ales pe scrierile lui Mead, Goffmann, A. Strauss. Alegerea făcută este motivată în primul rînd prin faptul că reprezentanții acestei orientări au încercat să dezvăluie și să descrie sociologic anumite aspecte ale comportamentului uman care, în analizele anterioare, au fost exagerai de psihologizate. Conform interacționalismului simbolic, structura psihică a individului reprezintă o internalizare și o reproducere a sistemului social înconjurător. De aici rezultă și un alt merit al abordării interacționaliste, și anume faptul că deschide drumul și spre o teorie a socializării, care analizează, pe lângă cele individuale, și mecanismele sociale care influențează formarea structurii psihice a individului. Krappman, în abordarea identității, propune o analiză a relațiilor dintre deprinderile care fac posibilă și intermediează interiorizarea și caracteristicile sistemului social.

Mergînd mai departe autorul se oprește la concepția lui Mead, privind diferențierea dintre "I" și "ME" adică între eul construit de individ, și eul reactiv, care este o reacție la comportamentele și atitudinile mediului social față de individ. Pornind de la teoria lui A. Strauss, (1959), care accentuează importanța datelor biografice ale individului, în situațiile de interacțiune, și în consecință, în construirea identității individului, Krappman critică interacționalismul pentru faptul că nu explică pe ce este bazată capacitatea lui "I" de a reacționa față de așteptările exprimate de "ME", sau adeseori, nu ia în considerare influența biografiei individului în situații de interacțiune. Identitatea este concepută, astfel, ca un element al interacțiunii sociale, și nu ca o dimensiune psihică a individului.

O altă problemă pusă este dacă într-o interacțiune, indivizii se respectă reciproc, adică dacă unul respectă identitatea celuilalt, sau interacțiunea reprezintă o "agresiune" asupra identității unuia dintre subiecții interacțiunii. Această agresiune se poate datora faptului că în cadrul unei interacțiuni, manifestarea și recunoașterea identității unei persoane nu e lipsită de dificultăți. Acestea sunt generate pe de o parte de variabilitatea factorilor care intervin într-o interacțiune, iar pe de altă parte de diversitatea strategiilor de manifestare, autoprezentare a identității individuale. Problema apare în situațiile în care partenerii trebuie să recunoască care sînt așteptările și nevoile celorlalți în legătură cu interacțiunea în care s-au angajat.

Krappman reflectează asupra acestor situații în termeni normativi. Astfel, în opinia lui, pentru evitarea agresiunii, partenerii trebuie să manifeste voința spre compromis și trebuie să judece real prioritățile dintre sarcinile și așteptările fiecăruia implicai în situația de interacțiune. Dacă unul dintre parteneri exercită "agresiune"

asupra identității celuilalt, adică nu permite reprezentarea intereselor partenerului privind construirea identității proprii în situația respectivă, atunci - în viziunea lui Krappman - nu se realizează o comunicare interactivă reală.

Sunt de remarcat și distincțiile făcute între diverse forme ale identității, identitatea în interacțiune, identitatea echilibratoare, identitatea socială și personală. Folosind noțiunea lui Goffman (1963) vorbește despre identitate socială și personală ca fiind părți ale definirii individului de către ceilalți. Identitatea personală dacă este percepută în mod subiectiv reprezintă și identitate de sine, prin identitatea echilibratoare înțelege manifestările individului prin care el încercă să realizeze un echilibru dintre diferitele așteptări, identitatea lui socială și menținerea interacțiunii.

În final, Krappman atrage atenția asupra posibilității și nevoii de studiere a identității sociale a indivizilor. Identitatea fiind activizată în special în interacțiuni, aceasta poate fi observată și studiată empiric și în situații experimentale.

Am prezentat, deci, câteva idei importante extrase din teoria lui Krappman, cu scopul de a semnala celor interesați posibilitățile unei asemenea abordări teoretice, chiar dacă putem să remarcăm că nici această abordare teoretică nu dă o explicație suficientă modalităților de combinare dintre identitățile de grup și cele individuale.

Note bibliografice:

Gouldner A. W., *Roles, Identities and Categories*, In Merton U.K. (redactat). *Modern Sociology*, New York, Hancourt, 1963,

E. Goffmann, *Stigma. Notes on the Management of Spoiled Identity*. Englewood Cliffs, 1963;

Mead, M, *Mind Self and Society*. Chicago Univ. Press, 1934;

Miller, *The Study of Social Relations. Identity and Social Interaction*. New York, McGraw-Hill, 1963;

Schachtel, *On Alineated Concept of Identity*. În: *American Journal of Psychoanalysis*, 21/1961;

Strauss, A., *Mirrors and Masks: Search for Identity*. Glencore Free Press 1959.

---

¹ Lothar Krappman: *Az identitás szociológiai dimenziói*. (Dimensiunile sociologice ale identității). În: *Szociológiai füzetek*, Budapest 1980.